

نظر می‌رسد روسیه و چین در همراهی با ادعای امارات، هدف واحدی را دنبال نمی‌کنند.

یزدان شناس در این خصوص گفت: «ماهیت سیاست خارجی چین و روسیه و به‌ویژه ماهیت تعامل آنها با کشورهای خلیج‌فارس متفاوت است و برای فهم موضع پکن در قبال جزایر سه‌گانه نباید آن را لزوماً با موضع مسکو مقایسه کرد، چراکه اهمیت منطقه خلیج‌فارس برای چین و روسیه، شیوه سیاست‌ورزی این دو کشور و جایگاه آنها در نظم بین‌المللی در حال ظهور متفاوت است. حمایت چین از ضرورت حل اختلاف میان ایران و امارات متحده عربی بر سر جزایر سه‌گانه از طرق مسالمت‌آمیز مسبوق‌به‌سابقه است. به‌طور مثال در دوران جدید گسترش حضور و نفوذ چین در خلیج‌فارس، در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۲۲ هم شاهد موضع مشابهی از سوی چین بودیم. اگر چه رابطه چین با هر دو کشور ایران و امارات متحده عربی ذیل توافق مشارکت جامع راهبردی تعریف شده، اما هر یک از این دو کشور با توجه به پتانسیل‌هایی‌که از آن برخوردارند و چالش‌هایی که با آن مواجه هستند از ابعاد متفاوتی مورد توجه سیاستگذار چینی قرار دارند. به نظر من حضور چین در خلیج‌فارس در حال حاضر بیش از آنکه ماهیت ژئوپلیتیکی داشته باشد، ماهیت ژئواکونومیک دارد، اما این موضوع در آینده ممکن است تغییر کند؛ امارات دومین شریک اقتصادی چین در جهان عرب و اولین شریک تجاری آن است. بیش از ۶ هزار بیزینس چینی در امارات فعال هستند. بندر خلیفه به مرکز عملیات یکی از بزرگترین شرکت‌های کشتیرانی چین در خاورمیانه تبدیل شده است. چین و امارات پروژه‌های متعدد سرمایه‌گذاری مشترک در بنادر و پارک‌های صنعتی را پیش بردند و در حیطه‌هایی مثل انرژی‌های تجدیدپذیر و تکنولوژی، امارات بیش از سایر کشورهای حاشیه خلیج‌فارس واجد پتانسیل همکاری دوجانبه است. همه این گزاره‌ها را باید در کنار تمرکز چین روی سرمایه‌گذاری در صنایع پیشرو مطابق با برنامه ۵ساله سیزدهم چین قرار داد. مطابق با سند مذکور، صنایع پیشرو مواردی از جمله نسل بعدی فناوری اطلاعات، ماشین‌آلات و ژبات‌های کنترل دیجیتال پیشرفته و خودروهای کم‌مصرف و با انرژی جدید را شامل می‌شود. در این زمینه‌ها امارات از پتانسیل قابل‌توجهی برای پیشبرد روابط بر‌خودار است. بدیهی است در این وضعیت پکن به دنبال ایجاد تنش و به خطر انداختن روابط خود با امارات نباشد و امارات هم از توان و اهرم دیپلماتیک برای اقتناع چین مبنی بر گنجاندن بند ضرورت حل اختلاف بر سر جزایر سه‌گانه از طرق مسالمت‌آمیز استفاده کند. با این وجود بند حاضر به معنای حمایت چین از مالکیت امارات بر جزایر نیست. اساساً نباید به سیاست خارجی چین از لنز سیاست خارجی ایالات متحده نگاه کرد. چین مانند آمریکا به دنبال ایجاد اتحاد و ائتلاف در منطقه نیست که فضای له و علیه در آن مطرح می‌شود و نباید به دنبال پاسخ به این سوال باشیم که چین با ایران است یا با کشورهای عرب منطقه خلیج‌فارس. با این حال باید دقت داشت که امارات به دنبال این است که یک

ژکیه یزدان‌شناس:

ماهیت سیاست

خارجی چین و روسیه

و به‌ویژه ماهیت تعامل

آنها با کشورهای

خلیج‌فارس متفاوت

است و برای فهم

موضع پکن در قبال

جزایر سه‌گانه نباید

آن را لزوماً با موضع

مسکو مقایسه کرد،

چراکه اهمیت منطقه

خلیج‌فارس برای

چین و روسیه، شیوه

سیاست‌ورزی این دو

کشور و جایگاه آنها

در نظم بین‌المللی در

حال ظهور متفاوت

است. حمایت چین از

ضرورت حل اختلاف

میان ایران و امارات

متحده عربی بر سر

جزایر سه‌گانه از

طرق مسالمت‌آمیز

مسبوق‌به‌سابقه‌است.

به‌طور مثال در دوران

جدید گسترش

حضور و نفوذ چین

در خلیج‌فارس، در

سال‌های ۲۰۱۶ و

۲۰۲۲ هم شاهد

موضع مشابهی از سوی

چین بودیم

گفتمان جدید (ورای کشورهای حاشیه خلیج‌فارس) ایجاد کند و مالکیت بر جزایر سه‌گانه را به‌عنوان موضوعی محل بحث و مناقشه در سطح جهانی جایبندارد.»

► بازدارندگی

چین و روسیه در حالی خواستار حل و فصل موضوع جزایر سه‌گانه ایرانی از طریق مذاکره شده‌اند که هر دو کشور نیز از موضوع اختلافات ارضی مانند مسئله تایوان برای پکن و مناقشه جزیره کوریل با ژاپن برای مسکو مستثنی نیستند و همین امر نیز موجب شده تا لزوم بهره‌گیری از شرایط مشابه ایران، به‌عنوان عنصر بازدارنده در افکار عمومی کشور مطرح باشد. کمال خرازی، رئیس شورای راهبردی روابط خارجی در دیدار تیرماه ۱۴۰۲ با سفیر ژاپن در تهران، بهترین راه برای حل‌وفصل اختلافات ارضی ژاپن و روسیه درباره چهار جزیره واقع در اقیانوس آرام را مذاکره مستقیم بین دو کشور، به‌ویژه با توجه به شرایط کنونی و پرتنش منطقه شرق آسیا دانست. این سخنان مشاور رهبر انقلاب، بازخورد بسیار مثبتی در داخل کشور داشت اما در مواضع رسمی مقامات تداوم نیافت و حتی عنوان شد که خرازی بابت این موضع خود شمتات شده است.

در همین راستا نیز از زمانی که برای نخستین بار چین در کنار کشورهای عربی، پای بیانیه‌ای را امضا کرد که ادعاهای امارات علیه تمامیت ارضی ایران در آن مطرح شده بود، این موضوع در افکار عمومی و رسانه‌های ایرانی پررنگ شده است که چرا ایران برای ایجاد بازدارندگی در مقابل پکن، موضوع تایوان را در مقابل «چین واحد» که موضع همیشگی تهران بوده، مطرح نکند؟ یزدان‌شناس در پاسخ به این سوال می‌گوید: «ماهیت اختلاف میان ایران و امارات بر سر جزایر سه‌گانه با ماهیت حاکمیت چین بر تایوان به لحاظ حقوقی و تاریخی متفاوت است. حتی ایالات متحده هم با وجود رقابت راهبردی در کلان‌ترین سطح، از سیاست چین واحد حمایت می‌کند. ایران ابزارهای سیاسی، اقتصادی، نظامی و دیپلماتیک متعددی در دست دارد که بتواند با یک گفتمان ایجابی اجازه ندهد آنچه امارات خواهان فراگیر شدن آن است، نهادینه شود». این تحلیلگر مسائل چین افزود: «در موضوعی که به مهم‌ترین منفعت ملی تعریف شده، مربوط می‌شود صرف موضع سلبی و واکنشی نمی‌تواند نتیجه‌ساز باشد، ضمن اینکه ایجاد بازدارندگی از نوع سیاسی در مورد مذکور، با توجه به جایگاه متفاوت ایران و چین در نظم بین‌المللی واقع‌بینانه به نظر نمی‌رسد.»

دوشنبه ۲۱ خرداد ۱۴۰۳

سال سوم • شماره ۵۲۶

www.hammihanonline.ir

▼ آینده یک رابطه

روز پس از احضار سفیر چین به وزارت امور خارجه در واکنشش به بیانیه مشترک پکن و ابوظبلی، مانو نینگ، سخنگوی وزارت امور خار چه چین گفت که موضع چین در مورد موضوع جزایر سه‌گانه در «توافق» «از هر دو طرف برای حل مسالمت‌آمیز اختلافات خود از طریق گفت‌وگو و مشورت» بوده است. وی افزود: چین و ایران «روابط قوی» دارند و چین برای توسعه مشارکت راهبردی جامع چین و ایران اهمیت زیادی قائل است.

جمهوری اسلامی ایران همواره نسبت به ادعای امارات در خصوص جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک واکنش نشان داده است اما فراز و نشیب موقعیت بین‌المللی ایران ثابت کرده که ابوظبلی هرگاه احساس کرده تهران در موقعیت ضعف قرار گرفته، بر کمیت و کیفیت تلاش خود در این راستا افزوده است. برای مثال دوران ریاست‌جمهوری محمود احمدی‌نژاد یکی از برهه‌های مهم در افزایش جدی تلاش امارات متحده در این خصوص است. ابوظبی در ابتدای دولت یازدهم نیز در تلاشی سعی کرد تا واکنش ایران را در قبال این مسئله بسنجد و خبر جعلی مذاکرات خود با تهران را مطرح کرد که با واکنش تند دولت مواجه شد. از دو سال گذشته و همزمان با آغاز دور جدید تنش ایران با غرب و تبعات ناشی از جنگ اوکراین و اعتراضات داخلی شاهد دور جدید تلاش‌هایی هستیم که این بار ابعاد جدیدی به خود گرفته و پای دو هم‌پیمان؛ ایران و البته دو عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل را به مناقشه قدیمی باز کرده است که موجب می‌شود نتوان به سادگی از کنار آن عبور کرد.

با این حال، ژکیه یزدان‌شناس در پاسخ به این سوال که این سیاست جدید پکن، چه تأثیری بر روابط تهران و پکن در کوتاه‌مدت خواهد داشت؟ گفت: «بیانیه اخیر به مثابه عدول چین از سیاست خارجی خود در قبال ایران نیست. همانطور که سفیر چین هم روابط دوجانبه را با وجود موضوع اخیر مستحکم توصیف کرده است. چین همچنان آمادگی دارد در چار چوب‌های ممکن روابط خود را با ایران گسترش دهد. سوی دیگر این ماجرا جمهوری اسلامی ایران است که تصمیم می‌گیرد روابط خود را با چین چگونه پیش ببرد. چین در حال حاضر مهم‌ترین خریدار نفت ایران، مهم‌ترین شریک اقتصادی ایران و حامی ایران در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است. با توجه به واقعیت‌های موجود به نظر می‌رسد تهران هم خواهان این نباشد که همکاری‌های دوجانبه با اختلال مواجه شود.»

نگاه تحلیلگر

گروکشی؛ ماحصل یک‌جانبه‌نگری

است که سهم صادرات چین به امارات، ۶۸/۵۵ میلیارد دلار بود و سهم صادرات امارات به چین، کالاهایی به ارزش ۲۱/۳۹ میلیارد دلار بوده است. حوزه‌های همکاری هم بسیار متنوع است و امارات در حوزه‌های مختلف مانند حمل و نقل، صنعت، فناوری، هوش مصنوعی، انرژی‌های تجدیدپذیر وفسیلی تا امنیت غذایی و تسهیل آموزش برای مشاغل کوچک و متوسط، همکاری گسترده‌ای را با چین دارد. ورای همه این‌ها، همکاری چین و امارات در پروژه راهبردی ابتکار کمربند و جاده و قراردادهای فرامرزی در باب سرمایه‌گذاری مشترک در مناطق آزاد تجاری، ایجاد پروژه‌های صنعتی پیشرفته و سرمایه‌گذاری مشترک در جزایر اقیانوس آرام و قاره آفریقا در دستور کار قرار گرفته است.

با نگاهی به عمق و گستره ارتباطات چین و امارات متحده عربی و مقایسه آن با روابط ایران با چین، چرایی تکرار و تاکید موضع چین در همراهی با امارات آشکار می‌شود. در واقع ایران و حکمرانان آن با تکیه بر تگرشی که جهان را در آستانه دوقطبی چین و ایالات متحده می‌بیند، توقع دارند چین بر همین اساس و با توجه به تقابل ایران با ایالات متحده، ایران را به‌عنوان شریکی استراتژیک ببیند. این در حالی است که چین به شدت از این نگاه دوری می‌کند و رقابت را صرفاً اقتصادی و آن هم مبتنی بر همکاری می‌داند. البته این رویکرد واقع‌گرایانه است چراکه به‌رغم جهش اقتصادی چین اما هنوز این کشور در حوزه فرهنگی و نظامی به درجه‌ای نرسیده است که توان رقابت با ابرقدرتی مانند ایالات متحده را داشته باشد. بر همین اساس چین علاوه بر اینکه رویکردش با نگاه حاکم بر ایران در این قضیه متفاوت است، وزن ایران را در قیاس با شرکای عربش و به‌ویژه امارات در مناسبات اقتصادی اش اندک می‌بیند. این نگاه سبب شده است که چین لزومی بر پایبندی و احترام به خطوط قرمز ایرانی‌ها در مواقع تضاد منافع بین ایران و اعراب نبیند و اعراب را در اولویت قرار دهد. این امر ماحصل نگاه یکجانبه‌گرایانه حاکمیت و دستگاه دیپلماسی ایران است که به جای تنوع‌بخشی به‌روابطش با سایر قطب‌های جهانی، تمامی تخم‌مرغ‌هایش را در سبد چین گذاشته است. روند کنونی، ایران را ناچار کرده است که در این مواقع بسیار محتاط عمل کند؛ به‌گونه‌ای که حتی شاید نتواند به اقدامی در سطح واکنش به روسیه در خصوص این موضوع نیز دست بزند. چین نیز این موضوع را درک کرده است. هم مستأصل بودن ایران را می‌داند و هم می‌داند که در حالت معمول، چین گزینه ایده‌ال ایران نیست. بنابراین به‌رغم همه اقدامات دیپلماتیکی که ممکن است از سوی ایران صورت بگیرد، تنها راه برون‌رفت از این وضعیت، تغییر رویکرد به جهان و تنوع‌بخشی به روابط سیاسی و اقتصادی در سایه رفع تحریم و تعامل متوازن با همه قطب‌های سیاسی و اقتصادی است. این صورت است که ایران می‌تواند علاوه بر منافع اقتصادی وافر که بخش عمده آن ذاتی این کشور است، به اقدام مناسب در مقابل تعدی به خطوط قرمز خود نیز واکنش مناسب و در‌خور دهد.

دیپلمات‌ها

هشدار باقری به اسرائیل

علی باقری کنی، سرپرست وزارت امورخارجه جمهوری اسلامی ایران در گفت‌وگو با شبکه سی‌ان‌ان ترک به حمله متجاوزانه رژیم صهیونیستی به کنسولگری تهران در دمشق، پایتخت سوریه اشاره کرد و گفت، این حمله، ایران را مجبور کرده است تا به‌طور مؤثر و هوشمندانه از مؤلفه‌های قدرت خود برای حفظ امنیت و ثبات منطقه استفاده کند. وی ادامه داد: «من فکر می‌کنم صهیونیست‌ها به‌خوبی می‌دانند که وقتی ثبات و امنیت منطقه به خطر می‌افتد و تلاش می‌کنند منطقه را بی‌ثبات کنند، ایران به‌طور مؤثر و عاقلانه از توان خود برای مهار آنها و قرار دادن آنها در جای خود استفاده خواهد کرد.» این مقام ارشد وزارت امور خارجه در پاسخ به سوالی درباره احتمال حمله رژیم صهیونیستی به حزب الله در لبنان و اینکه آیا ایران از حزب‌الله حمایت خواهد کرد؟ اظهار داشت: «جمهوری اسلامی ایران همواره پشتیبان محور مقاومت بوده است. از این پس نیز به حمایت خود ادامه خواهد داد. این وظیفه هر انسان آزاده، هر فرد مسلمان و هر کشور اسلامی است که از ملت مظلوم فلسطین در برابر صهیونیست‌های اشغالگر دفاع کند.»

تحریم‌های سوریه متوقف شود

مشاور ارشد وزیرامور خارجه در امور ویژه سیاسی گفت: «تحریم‌های غیرعادلانه علیه مردم سوریه و سرقت نفت این کشور اقدامی غیرانسانی است و باید متوقف شود.» به گزارش ایرنا، علی‌اصغر خاجی، مشاور ارشد وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در امور ویژه سیاسی، صبح یکشنبه ۲۰ خرداد با استافانو راوانیان فرستاده ویژه وزارت خارجه ایتالیا در امور سوریه دیدار و پیرامون آخرین تحولات سوریه در صحنه داخلی و خارجی بحث و تبادل نظر کرد. طرفین در این دیدار ضمن ابراز نگرانی از وضعیت بغرنج اقتصادی مردم و کاهش کمک‌های انسان‌دوستانه، خواستار افزایش کمک‌های انسان‌دوستانه کشورها و سازمان‌های بین‌المللی ذریط شده و بر لزوم اجرای بازسازی اولیه در سوریه به منظور ایجاد زمینه لازم جهت بازگشت پناهندگان به کشورشان تاکید کردند. در ادامه مذاکرات همچنین مشاور ارشد وزیر امور خارجه کشورمان تحریم‌های غیرعادلانه علیه مردم سوریه و سرقت نفت این کشور را اقدامی غیرانسانی و مغایر با حقوق بشر اعلام داشته و خواستار توقف فوری آن شد. دو طرف همچنین بر تداوم روند سیاسی و برگزاری جلسات کمیته‌قانون اساسی تاکید کردند.

به فشار به ایران ادامه می‌دهیم

رئیس جمهور فرانسه ضمن اتهام‌زنی به ایران، گفته به سیاست فشار علیه تهران ادامه می‌دهد. به گزارش ایسنا، «امانوئل مکرون» رئیس‌جمهور فرانسه عصر شنبه و در کنفرانس خبری مشترک با جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا در پاریس گفت این دو کشور به سیاست فشار علیه ایران ادامه می‌دهند. مکرون ضمن اتهام‌زنی به ایران گفت: «مصمم هستیم به همراه آمریکا، ایران را برای متوقف‌کردن فعالیت‌های تنش‌زا در منطقه تحت فشار قرار دهیم.» رئیس‌جمهور فرانسه همچنین مدعی شد: «درباره ایران، مایک‌گرش مشترک درباره راهبرد تشدید تنش همه‌جانبه داریم، خواه دربار حمله به اسرائیل باشد و یا فعالیت‌های بی‌ثبات‌کننده منطقه‌ای و البته برنامه هسته‌ای، ما مصمم به اعمال فشار هستیم.»

